

MORE ON מצוה מדאורייתא AS A קריאת התורה

The וידבר:פסוק bases his position that קריאת התורה is a מצוה מדאורייתא on the פסוק:פסוק ב"ח. משה את מועדי ה' The תורה תמימה provides a different source::

דברים ט', ז'-זכר אל תשכח את אשר הקצפת את ה' א-להיך במדבר למן היום אשר יצאת מארץ מצרים עד באכם עד המקום הזה ממרים הייתם עם ה'.

The מדרש then quotes the following תורה תמימה:

ספרא בחוקותי פרשה א ד"ה אם בחוקותי-ג'-יכול בלבך, כשהוא אומר אל תשכח הרי שכיחת לב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיד.

He then comments:

וכיוצא בזה דריש בתורת כהנים כאן כמה ענינים דכתיב בהו זכור, כמו זכור את יום השבת, אי זכור, יכול בלב; כשהוא אומר שמור הרי שמירת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיד, וכן זכור את אשר עשה ה' א-להיך למרים (פי תצא) אי זכור, יכול בלב; כשהוא אומר השמר בנגע צרעת לשמור הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור, שתהא שונה בפיד, וכן זכור את אשר עשה לך עמלק, יכול בלבך, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיד, עד כאן. ומכל אלה הדרשות הובאה דרך אגב בתלמודנו רק זכירת עמלק (מגילה יא', א'). ורמב"ן בספר המצות במנין המצות עשה ז' כתב בהמשך הדברים וזה לשונו, וכן עוד דרשו זכור את אשר הקצפת את י-י א-להיך יכול בלבך וכו'. ולא ידעתי אם היא אוהרה למקציפים עצמם, כלומר לאנשי דור המדבר, ואולי היא מצוה לדורות לדעת חסד הא-להים וכו', ואם כן ראוי למנותה מצוה מן המצות. עד כאן לשונו. ובעל מגילת אסתר הסכים לזה, ועיין עוד בנמוקי רמב"ן בענין זכירת מרים (תצא ד', ח'). והנה לא אדע בכלל מה תכונת מצוה הזאת, מה יזכיר ומתי יזכיר, כי הלא כמה וכמה פרשיות שבא בהם מענין הקצפת ישראל, כמו בפרשה בשלח מרצונם לשוב למצרים ומלקיטת המן בשבת ומעשה העגל ומתאוננים ומרגלים ומחלוקת קרח ודבר פעור ועוד. ונראה הביאור על פי מה שנבאר לקמן סוף פרשה תצא בענין זכירת עמלק דשיעור שכיחה י"ב חודש, ואם כן הכא דכתיב אל תשכח, הכונה דבמשך השנה צריך להזכיר כל הענינים, והיינו לקרות בהם.

ויוצא מזה דהנכון כשיטת רש"י שהביאו התוספות במגילה י"ז, ב', דכלל ענין קריאת התורה הוא מדאורייתא, יען כי כל הפרשיות שהחשבנו וכדומה אליהם החיוב לקרות בהם ממצות זכור את אשר הקצפת וכו'. ומה שהוקשו התוספות לרש"י הא עזרא תקן קריאת התורה, לדעתי לא קשה, יען כי מדאורייתא אין קבוע להם זמן ורק במשך השנה צריך לקרותם מטעם שיעור שכחה כמו שכתבנו, וגם יש פרשיות שאין חיוב קריאתם מן התורה כמו ספר בראשית וכדומה, ובא עזרא ותקן לקרות כל התורה כולה ועל הסדר על פי שבתות השנה

כמו שחלוקה וסדורה אצלנו. ולכן מה שכתבו התוספות שם ובברכות י"ג א', ואחריהם נמשכו כל הראשונים ואחרונים דרך פרשת זכור דמחיית עמלק הוי מדאורייתא צריך עיון ותלמוד רב, כי הלא עיקר היסוד דפרשת זכור הוי מדאורייתא הוא מדכתיב זכור את אשר עשה לך עמלק ודרשינן במגילה י"ח א', אי זכור יכול בלב, תלמוד לומר לא תשכח, הרי שכחת הלב אמורה הא מה אני מקיים זכור בפה, אבל הן ממקום שהובאה דרשה זו לגמרא והוא מתורת כהנים המצויין לפנינו שם הלא מפורש באו דרשות כאלה על כמה פרשיות בתורה וכמו שהעתקנום במלואם למעלה. ובאמת אין כל טעם למה שהשמיט הרמב"ם זכירות אלו, וקבע למצוה רק זכירת מחיית עמלק, אחרי כי כפי המבואר אין יתרון לזכירת עמלק על זכירות אלו מכיון שכולם ממקור אחד יהלכון, וצריך עיון ותלמוד רבה.

וידבר משה את: פסוק based on the מצוה מדאורייתא קריאת התורה Arguing that is problematic because the פסוק is the source for a different rule: מועדי ה'

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לב' עמ' א'—(ויקרא כ"ג) וידבר משה את מעדי ה' אל בני ישראל, מצותן שיהיו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנו. תנו רבנן: משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג.

רש"י מסכת מגילה דף לב' עמ' א'— למה הוצרך לכתוב כאן וידבר משה וכי כל המצות כולן לא אמרן משה לישראל, מהו וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל? מלמד שהיה מדבר עמהן הלכות כל מועד ומועד בזמנן להודיע חוקי הא—להים ותורותיו, וקבלו וקיימו שכר המצות עליהם ועל בניהם בזה ובבא.

שאלתות דרב אחאי פרשת נצבים שאלתא קסא ד"ה שאלתא דמחייבין—שאלתא דמחייבין דבית ישראל למיקרי בספרא ובנביא כל יומא בעניינא דיומא דכתיב וידב' משה את מועדי י—י אל בני ישראל ותניא משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלים ודורשין בעניינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג. ומפני מה לפי שאמר אברהם אבינו לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם שמא יחטאו לפניך בני ותעשה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר לו: לאו. אמר לו: ובמה אדע? אמר לו הב"ה: קחה לי עגלה משולשת ועז משולשת ואיל משולשת ותור וגוזל, יקריבו לפני קרבנות ואסלח לכל עונם. אמר לפניו: רבוננו של עולם, תינח כשבית המקדש קיים, ואם גרם העון ובית המקדש חרב מה תהא עליהן? אמר לו אני מודיע להם סדר קרבנות בשעה שקוראין לפני, מעלה אני עליהם כאלו מקריבין אותם לפני ואמחול להם עונותיהם.

Based on these sources one can argue that the קריאת התורה that takes place on יום טוב differs greatly from the קריאת התורה that takes place otherwise. On יום טוב קריאת התורה serves two purposes: educates the congregation concerning the הלכות of the יום טוב and replaces the קרבן of the יום טוב.

TRANSLATION OF SOURCES

ז' ו, דברים-Remember, and forget not, how you provoked the Lord your G-d to anger in the wilderness. From the day when you departed out of the land of Egypt, until you came to this place, you have been rebellious against the Lord.

ג' ו, ספרא בחוקותי פרשה א ד"ה אם בחוקותי-Perhaps the Torah meant that you should remember but only in your heart. Because the Torah adds the words: do not forget, we conclude that those words are meant to relay that you should not forget in your heart. The word: "remember" then becomes superfluous. I am therefore forced to explain the word: "remember" as relaying the rule that the remembering has to be done by uttering words.

ג' ו, תורה תמימה-Similarly the Midrash, Toras Kohanim (Safra) speaks of other instances in which the Torah includes the word "remember" such as remember the Sabbath concerning which the Midrash also explains that the word: "remember" as being superfluous. Since the Torah also includes the word: Shamor, that word teaches that you should observe the Shabbat in your heart. The word: "remember" must have been included to teach that the remembering has to also be done by uttering words. Similarly concerning the requirement to remember what occurred to Miriam; if the Torah had only used the word: "remember" I would think that the remembering must be done only in the heart. However since the Torah adds the word: Hi'Shamor in discussing the ailment of leprosy, that word teaches us to remember in the heart. What does the word: "remember" add? That the remembering has to be done by uttering words. Also concerning the verse: Remember that which Amalek did to you. I would think that the remembering must be done only in the heart. However since the Torah adds the words: Lo Tishkach, those words teach us that you should remember in the heart. What does the word: "remember" add? That the remembering has to be done by uttering words. That concludes the quote from the Midrash. It is worth noting that of all the instances in which the Torah uses the word: "remember", the only instance that is discussed in the Talmud is the one concerning Amalek. The Ramban in his Sefer Ha'Mitzvot, commenting on what he listed as positive commandment seven, notes the following: the Midrash also speaks of the requirement to remember how the Jewish people angered G-d in the desert. I do not know if the Torah meant this as a commandment only to the generation that lived in the desert or it was meant as a commandment for every generation to recognize the goodness that G-d does for us and to not anger G-d. If that be the case, it should be listed as one of the mitzvot. That is what the Ramban wrote. The Ba'Al Megilat Esther agrees with that sentiment. Also check the notes on the Ramban concerning what the Ramban wrote about remembering what happened to Miriam. I am not sure what the elements of that mitzvah are; what to recite and when to recite it. After all there are many instances in which the Jewish people angered G-d in the desert. For example, in the parsha of B'Shalach, the Jews asked to return to Egypt; the incident leading to collecting the Mohn on Shabbat; the incident involving the golden calf; the incident with the complainers; the incident involving the spies; the incident with Korach; the incident with P'Oh, etc. It is best to explain the obligation to remember the times the Jews angered G-d in the desert in the same manner that we will explain the requirement to remember the incident with Amalek. It begins with the rule that it takes twelve months to forget an incident. Therefore since the Torah writes: do not forget concerning the incident with Amelek, the Torah is instructing us that during the course of any year we have to remember the incident; that is interpreted to mean that we must read the incident from the Torah at least once a year.

The result of this analysis is that the position of Rashi that Tosafot mentions in Maseches Megilah 17, 2, that Kriyas Hatorah is a Biblical commandment, is the correct position. Rashi's position must be based on

the verse: Remember, and forget not, how you provoked the Lord your G-d to anger, etc.. This verse should be interpreted as requiring that at least once a year we read each incident in which the Jews angered G-d in the desert. The question that Tosafot asked on Rashi, was it not Ezra who established the requirement to read from the Torah, is not a difficult question to answer. The requirement to remember these incidents does not have a fixed time. During the course of a year, the time it takes to forget an incident, one needs to read each one of the incidents. That means that there are parts of the Torah that need not be read such as Sefer Breishis and similar Parshiot. Ezra came and included those Parshiot as part of the mandatory reading and in a set order according to the number of Shabbatot in the year. Therefore what Tosafot wrote there and in Maseches Brachot 13, 1, and which other Rishonim and Achronim follow concerning Parshat Zachor that only remembering to destroy Amalek is a Biblical injunction needs further thought and study. Is it not true that the whole basis for holding that Parshas Zachor is a Biblical commandment is the fact that the Torah uses the word: Remember what Amalek did to you? And is it not explained in Maseches Megilah 18, 1, that if remembering is to be done only in the heart then why does the Torah add the words do not forget and does not the gemara then continue by noting that those words concern not forgetting in ones heart, then asks what does the word: remember teach us? That the remembering has to be done by the uttering of words. From where does the Talmud draw this analysis? From the Midrash of Toras Kohanim that we discussed. Did that Midrash not also discuss other references in the Torah where similar language is used? In truth there is no reason that the Rambam omitted the other references to remembering and establishes as a mitzvah only the requirement to remember Amalek, since all the references involving remembering include the same wording. This requires further analysis and study.

א' תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לב' עמ' א' (Va'Yikra 23) And Moshe spoke of the holidays of the Lord to the Bnei Yisroel. It is part of the holiday observances that the section relating to each one of the holidays is read on the holiday. Our Rabbis taught: Moses laid down a rule for the Israelites that they should enquire and give expositions concerning the subject of the day; the laws of Pesach on Pesach, the laws of Shavuot on Shavuot, and the laws of Succoth on Succoth.

א' רש"י מסכת מגילה דף לב' עמ' א' Why did the Torah have to write that Moshe spoke of the holidays, did not Moshe tell the Jewish people about all the Mitzvot, what is the meaning of the words: And Moshe spoke of the holidays of the Lord to the Bnei Yisroel? The words teach us that Moshe was explaining the particulars of the laws of each holiday on each holiday to teach G-d's laws and requirements. They accepted and fulfilled the laws for themselves and their families and received a reward for this.

א' שאלתות דרב אחאי פרשת נעבים שאלתא קסא ד"ה שאלתא דמחייבין -You inquired: It is a requirement to read the theme of that holiday from the Torah and from the Prophets on each holiday, as it is written: And Moshe spoke of the holidays of the Lord to the Bnei Yisroel. Our Sages taught that Moshe established a procedure by which the people would ask questions and be taught the particulars of each holiday; the laws of Pesach on Pesach, the laws of Shavuot on Shavuot, and the laws of Succoth on Succoth. Why did they read from the Torah the themes of the holidays on the holidays? It is because Avrohom our Forefather said before G-d: G-d, perhaps my descendants will sin before you, will You do to them what You did to the generation that perished in the Great Flood or in the Generation of Dispersion? G-d said: No. Avrohom then said: How will I be assured of this? G-d said: Bring me a three year old heifer, a three year old female goat, a three year old ram, a turtledove and a young pigeon. Your descendants will bring sacrifices to Me and I will forgive them. Avrohom responded: That is fine as long as the Beis Hamikdash stands; but if as a result of their sins, the Beis Hamikdash is destroyed, what will then happen? G-d answered: I will provide them with the laws of the sacrifices in My Torah; as long as they read the portion of the Torah that contains those sacrifices, I will treat them as if they had brought the actual sacrifices and I will forgive them.

SUPPLEMENT

תפלת שחרית That We Fulfill in מצות

During the course of searching for the sources of the זכירות many recite after completing תפלת שחרית, I came across the following תפלה that is quoted in the name of the חיד"א. The significance of the תפלה is that it lists 43 מצות that are fulfilled during תפלת שחרית on a weekday and 41 מצות that are fulfilled during תפלת שחרית on a שבת and יום טוב. It may be a valuable lesson to share with high school students who do not take תפלה as seriously as they should.

מנהגי מהר"ם א"ש (Rabbi Meir ben Izsak Eisenstadt 1670-1744)

והתפילה של הגאון חיד"א זצ"ל בקונטרס צפורן שמיר (סימן א'): וזה לשון החיד"א שם:

אות א

לדעת רוב הפוסקים מצות צריכות כונה, וכמה מצות מקיים האדם בבוקר ואינו נותן אל לבו, על כן טוב לומר תפלה זו אחר ברכות התורה:

אות ב

וגם יש כמה מצות שאין בידינו לקיימם, וצריך לקבל לקיים כל תרי"ג מצוות, והי' הטוב יעלה עליו כאלו קיימם:

אות ג

ולכן הוזכרו בתפלה זו כל מצות דאורייתא, ודרבנן, ומנהגי הצדיקים, וענפי מצות, שיוכל לקיים בפרק תפלת השחר וקבלת כל המצות והיא תפלה כוללת מלוקמת מסודרת ומבוררת מיסודן של קדושים, והיא תפלה אשר יעדרנו בקונטרס מורה באצבע, וכבר נדפסה משמי זה פעמים, ופה תהא קאי בסדר יותר נכון בס"ד וזה נוסחה: לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה, בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו, ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל, הריני מקבל עלי אלקותו יתברך שמו כמו שציונו במעמד הר סיני:

(א) אנכי ה' אלוך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים:

(ב) ומצות את ה' אלוך תירא:

(ג) ומצות ואהבת את ה' אלוך, והריני אוהב השי"ת בכלך לבי ובכל נפשי ובכל מאודי,

והריני ירא ממני בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין וכולא קמיה כלא, והריני ממליכו על כל אבר ואבר גיד וגיד מרמ"ח איברים ושס"ה גידים של גופי, נפשי, רוחי, ונשמת, מלכות גמורה, והנני עבד לה, והוא ברחמי יזכינו לעבדו בלב שלם, ולעסוק בתורה לשמה, ובמצות, וגמילות חסדים, ויהיו כל מעשינו לשם שמים:

(ד) והריני מקיים מצות ואהבת לרעך כמוך, והריני אוהב כל אדם מישראל כנפשי:

(ה-יד) והריני מקיים מצות עשרה זכירות, (א) יציאת מצרים, (ב) והשבת, (ג) והמזן, (ד) ומעשה עמלק הרשע, (ה) ומעמד הר סיני, (ו) ומה שהקציפו אבותינו להקב"ה, ובפרט בעגל, (ז) ומה שיעצו בלק ובלעם לעשות לאבותינו, למען דעת צדקות ה', (ח) ומעשה מרים הנביאה, (ט) וזכירת ירושלים, (י) ומצות, וזכרת כי הוא הנותן לך חיל:

(יז) וקיימתי מצות השכמת בית הכנסת, ולהשתדל להיות מעשרה ראשונים:

(יח) וקיימתי מצות לרוץ בהליכת בית הכנסת:

(יט) ומצוה לשהות בפתח, ליטול רשות בפסוק ואני ברוב חסדך וכו':

(כ) ומצוה להשתחות נגד ההיכל ששם השראת השכינה:

(כא) ואני מקיים ישיבת בית הכנסת:

(כב) ומצות לירא מבית הכנסת:

(כג) והריני מוכן לקיים מפני שיבה תקום אם תזדמן:

(כד) והריני מוכן לקיים מצות תלמוד תורה:

(כה) והריני מקיים מצות עשה של ציצית בטלית קטן, וטלית גדול:

בחול

המשך אות ג

(כז) ומצות תפילין דיד סדר רש"י (ור"ת):

(כח) ומצות תפילין דראש:

(כט) וקיימתי לצאת מן הבית מעוטף בציצית ומוכתר בתפילין לבא לבית הכנסת, ונשקתי המזוזה:

(ל) והריני מוכן לקיים מצות צדקה:

(לא) ולקיים מצות קריאת שמע דקרבת:

(לב) ומצות קריאת פרשת התמיד, ופסוקי דזמרה, לערוך שלהן לפני ה', אחד מתיקוני השכינה, ולירא ממנו:

(לג) ומצות ברכות פסוקי דזמרה:

(לד) ומצות לומר שירת הים:

(לה) ומצות לומר שבחי ישתבח בלי הפסק:

(לו) ומצות עניית אמנים, ועניית ברכו:

להבין את התפלה

(לד) ומצות ברכות דיוצר וק"ש, לתקן כסא של השי"ת, אחד מתיקוני השכינה:
(לה) ומצות ק"ש דיוצר לייחד ה' יחוד גמור, ולמסור עצמו על קדושתו, ולומר פרשה ראשונה
דק"ש שהם מ"ב תיבות, ופרשה שנייה שהם ע"ב תיבות, ועוד ג' תיבות. ופרשה ויאמר ע"ב,
ועי"ז יאירו וישלמו רמ"ח איברי נפש, רוח, ונשמה:

(לו) ומצות וראיתם אותם:

(לז) ומצות סמיכה גאולה לתפלה:

(לח) ומצות תפלת שחרית (של ר"ח) שתיקן אברהם אבינו ע"ה איש החסד, ואני מכוין לתקן
המנורה, אחד מתיקוני השכינה, ואני מכוין לומר שבחיו ית' בג' ראשונות וג' אחרונות,
ולזכור שאני עני ודל. ובשמע קולינו חסיד. ובשלשה אחרונות עבד, ולשאול צרכינו
ופרנסתינו ממנו יתברך, ולצפות לישועתו:

(לט) ומצות לענות קדושה אם אוכל:

(מ) ומצות ווידוי ונפילת אפים. (בר"ח: במקום זה יאמר לקרות ההלל, ולהתפלל מוסף,
ולענות קדושה אם אוכל):

(מא) ומצות לומר סדר גמר התפלה, ועלינו לשבת:

(מב) ומצות קביעת עת לתורה, בטלית ותפילין):

(מג) ומצות לקרות פרשת השבוע, יום השישי, שנים מקרא ואחד תרגום:

בשבת ויום טוב

המשך אות ג

(כד) ואני מוכן לקיים מצות קריאת שמע דקרבת:

(כה) ומצות קריאת פרשת התמיד, והקטורת, ופסוקי דזמרה, ומזמורים שתקנו להוסיף
בשבת. ואני מכוין לערוך השלחן לפני ד', אחד מתיקוני השכינה, ולירא ממנו:

(כו) ומצות ברכות, ופסוקי דזמרה:

(כז) ומצות לומר שירת הים:

(כח) ומצות לומר נשמת כל חי וכו'. ושבחי ישתבח בלי הפסק:

(כט) ומצות ברכות יוצר שבת, וק"ש, לתקן כסא להשי"ת, אחד מתיקוני השכינה:

(ל) ומצות ק"ש דיוצר, ליחד יחוד גמור, ולמסור עצמי על קדושתו יתברך שמו, ולומר פרשה
ראשונה דק"ש שהם מ"ב תיבות. ופרשת ויאמר ע"ב, ועי"ז יאירו וישלמו רמ"ח איברי נפש
רוח ונשמה:

(לא) ומצות וראיתם אותם:

(לב) ומצות סמיכת גאולה לתפלה:

(לג) ומצות תפלת שחרית של שבת קודש ויו"ט, שתיקן אברהם אבינו ע"ה איש החסד, ואני
מכוין לתקן המנורה אחד מתיקוני השכינה:

- (לד) ומצות לענות קדושה לקדש שמו יתברך אם אוכל:
(לה) ומצות עניית ברכו ועניית אמנים:
(לו) (ומצות לקרוא ההלל): (ומצות לשמוע קול שופר): (ומצות נטילת לולב ונענועיו, והקפת
התיבה):
(לז) ומצות לשמוע קריאת פרשת השבוע, (יו"ט), בס"ת:
(לה) ומצות לומר ההפטורה:
(לט) ומצות להתפלל תפלת מוסף שבת, (ויו"ט):
(מ) ומצות לענות קדושת מוסף אם אוכל:
(מא) ומצות עלינו לשבח: בפורים: מצות קריאת מגילה: ע"כ לשבת ויו"ט.

Reproduced from the CD-ROM אוצר הדלכה והמנהג